והא וכן קתני. דמשמע דהכי יש לאסור בני שפחות (קטנים) כמו עבדים קטנים וא"ת ולישני דכי קתני וכן אגדולים דהכי הוו בני שפחות גדולים כמו עבדים גדולים וי"ל דמשמע ליה דקאי אכולהו כין אגדולים כין אקטנים ועוד דס"ל דמשום גדולים דהן יודעים בטיב עבודת כוכבים ומשמשים לא איצטריך למיתני וכן: **אלא** למ"ד טהור מאי איכא למימר. וא"ת ואמאי לא משני דקאי וכן אדיוקא והכי קאמר בשוק טהור הא בנית טמא וי"ל דלא מסתבר ליה למימר דקאי וכן אדיוקא ואע"ג דגבי מל ולא טבל (כ) דקא מתרץ תלמודא דקאי אדיוקא מ"מ לא דמו דקא מיירי בבריתא מענין מילה וטבילה אבל בטמא בנית לא איירי כלל: **הא** קמשמע לן עבדים דומיא דבני שפחות. וא"ת אמאי אתקינו לומר למ"ד טהור דקאי וכן אדיוקא ליעבי דקאי אדוקן ומדרסן והכי קאמר וכן בעבדים טהור רוקן ומדרסן בשוק כמו בבני שפחות וי"ל דמשום הא לא איצטריך למיתני וכן דפשיטא ליכא למיטעי דרוקן ומדרסן טהור לא קאי אעבדים כמו אבני שפחות דא"כ אמאי תנא עבדים כלל אם לא לטהר רוקן ומדרסן בשוק דהא כבר שנית קטנים אין עושין יין נסך לא קאי אעבדים: **עד** שתשתקע תורת עבודת כוכבים בפיהם. אומר ר"י דדוקא בעבדים אמרינן עד שתשתקע דאע"ג שצריך להטבילם ולמולם מרצונם כדאמר (שמואל) בהחולץ (יבמות דף מח.) כשם שאי אתה מל בן איש בעל כרחו כך אי אתה מל עבד בע"כ מ"מ אימת רבו עליו ואינו מתגייר בלב שלם אבל עובדי כוכבים שמלים וטובלים מרצונם ולדעתם נשתקע שם עבודת כוכבים מפיהם מיד ומותר מגענ ביין מיד: **תרגמה** אבני השפחות. וא"ת אמאי לא נקיט תרגמה אדוקן ומדרסן ונקט מל ולא טבל דוקא אבל מל וטבל לא ולא קאי מידי אין נסך ויש לומר דימחא ליה לשנויי כשיטה ראשונה: (ע"כ שייך לע"א) **הא** קמ"ל עבדים דומיא דבני השפחות. נראה דהכי הוה מצי למימר הא וכן כשאר וכן דעלמא מה עבדים גדולים עושין יין נסך אף בני השפחות גדולים עושין יין נסך אלא דימחא ליה לשנויי כפי פירוש שיטה ראשונה: **לאפוקי** מדרב דאמר תינוק בן יומו. דשמא אזיל לישנא דאמרי לה טהור שמואל לית ליה דרב דאמר תינוק בן יומו כו' דא"כ לא אתיא הא מתניתא כוותיה אלא אית ליה לשמואל דתינוק בן יומו אינו עושה יין נסך ומותר אף בשמיה וה"ה קטנים שאין יודעים בטיב עבודת כוכבים וכן יומו לאו דוקא ועבדים גדולים אע"פ שמלו וטבלו צריכין להמתין י"ב חדש להשקיע שם עבודת כוכבים מפיהם ופסקו הלכות גדולות דלא כרב בתינוק בן יומו ור"ח נמי פסק כשמואל דבעינן שיקוע כדמפרש ריב"ל למילתיה ופעם אחת מצא ר"י כתוב (ג) בתוספתא הלומדים לפני ר"ת שפסקו דהלכה כשמואל דאזיל וסבר ריב"ל כוותיה והלכה כריב"ל לגבי ר' יוחנן וכ"ש לגבי רב ושמואל שאין הלכה כמותם לגבי ר' יוחנן וגם בסדר תנאים ואמוראים בתיבת יד הרב הגדול ר' יוסף טוב עלם פוסק הלכה כמותו בכל מקום וגם ר"ת הביא הרבה ראיות על זה וכולם נדחו ועוד פסק ר"ת כלישנא דאמר רוקן ומדרסן בשוק טהור דנשל פופרים הלך אחר המיקל ולפי אותו הלשון פליג שמואל אדרב בתינוק בן יומו ועוד פירשו רשב"ם והריב"ן בשם רש"י שכתוב בתשובת הגאונים כי בזמן הזה אין איסור הנאה במגע עובד כוכבים ביין כי עובדי כוכבים של עכשיו אין רגילין לנסך לעבודת כוכבים ואשובין כאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה והוו להו כתינוק בן יומו ועל זה אנו סומכין לגבות יינות העובדי כוכבים בחובותינו ועל דבר זה שלח לו ר"י לר"ת (ד) הא חזי דמיגך ומתבון ומאחון משתרי מגע עובד כוכבים ביין לעלמא אפילו בשמיה דאחיך ר' שמואל פסק בשם (ה) אביך רבינו שלמה דהעובדי כוכבים בזמן הזה אינן אשובים אלא כתינוק בן יומו ואתה פוסק כתינוק בן יומו כשמואל דאית ליה דאינו עושה יין נסך לאסור אף בשמיה והשיב לו ר"ת כי התלמיד שכתב נכהל היה לפסוק וחס ושלום שלא עלה על לבו אלא ודאי קי"ל כרב באיסורי לגבי שמואל ותינוק בן יומו עושה יין נסך לאסור בשמיה ועובדי כוכבים בזמן הזה ודאי הם כתינוק בן יומו כפסק רבינו שלמה וגם אין הלכה כשמואל בעבדים שמלו ולא טבלו להצריך י"ב חדש להשתקע דהא בריתא מפקא מייה לישנא דאמר טהור דקי"ל כוותיה כיון דקי"ל כרב בהיתא דתינוק וכן היה מנהג בני אשכנז שנוגעים העבדים ביין אחר שמלו וטבלו מיד ואין להקשות מריב"ל דמשמע דקאי כוותיה דריב"ל לא קאי אל דברי שמואל לפרש דבריו דהא אינו אלא קשים מייה הוה ועיקר דבריו של ריב"ל נאמרו ביבמות פ' החולץ (דף מח:) גבי הלוקח עבד מן העובד כוכבים מגלגל עמו י"ב חדש ותלמודא קבעה הכא לפרושי מילתא דשמואל מיהו היה ר"י מקשה אף לפי זה הפסק שפסק רבינו שלמה כרב בתינוק בן יומו (ה) א"כ היאך נתיר מגע עובד כוכבים בהנאה מעשה תינוק בן יומו מה ענין זה לזה והלא מה שאנו מתירים בתינוק איסור הנאה היינו משום שאין בו אפי' כוונת מגע וא"כ עובדי כוכבים בזמן הזה שמכוונים למגע יאסרו אפילו בהנאה הא ע"כ קי"ל שחמורה כוונת מגע אף בלא כוונת ניסוך מהיכא דליכא כוונה כלל כדפרי' לעיל גבי רישא דלוליבא לפירוש ר"ת וחזר ר"ת ואמר דודאי ממוך ההלכות לא מצינו ראיה פשוטה להתיר מגע עובד כוכבים ביין ואף לא סתם יינם בהנאה כי אם למוכרו לאותו עובד כוכבים עצמו כדאמר רב אשי לקמן (דף נט:) דמשקל דמי מהתוא עובד כוכבים דנסכיה שרי מ"ט מיקלייא קלייה או יתכרנו אותו עובד כוכבים לעובדי כוכבים שם שהיה מוכרו לצורך עצמו והעיד ר"ת על רבינו מאיר אביו כי פעם נזדמן לו יין נסך והפסידו בידים ואעפ"כ לא רצה ר"ת לאסור האזיל ופשט המנהג להתיר והנה ליסראל שיהו שוגגים ואל יהו מזידין ומ"מ לסמך המנהג (ו) קצת ראיה שנדמה סתם מגענ למודד בקנה דאמרינן יתכר משום דלא נתכוין לניסוך ואפילו אם נדמהו למדדו ביד שרי לרבנן דאמרי יתכר ועד כאן לא אסר ר' נתן במדדו ביד אלא משום דגזר מדידה ביד אטו שכשון ביד ואי קא משכשך אתי לנסכו לעבודת כוכבים אבל בזמן הזה אפי' משכשך ליכא ניסוך ואפי' ר' נתן מודה דשרי בהנאה וא"ת כיון דגזרו על ניסוך העובד כוכבים הוה ליה דבר שבמנין דצריך מנין אחר להתירו וי"ל דלא גזרו אלא על המנסכים וכיון דהשתא לא הוו מנסכים לעבודת כוכבים יש לתלות להיתר וראיה לדבר מדאמרינן פ"ב (לקמן פה.) דרבא שדר קורבנא לבר ששך ביום אידו אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים ואע"ג דגם משא ומתן ביום אידם היה דבר שבמנין ולא הוצרך מנין אחר להתירו להנהו דלא אזלו ומודו כי ודאי מתחלה לא גזרו עליהם מיהו קשיא סתם יינם היאך נתיר בהנאה כיון שגזרו על סתם יינם משום בנותיהם והא גם עתה שייך זה הטעם וי"ל דמאי דגזרו סתם יינם לאסור בהנאה יותר מפתם ושמנם היינו משום דשכיחי לנסוכי לעבודת כוכבים אבל עתה שבטל ניסוך שאינם יודעים בטיב עבודת כוכבים דיו להיות כפתם ושמנם או כניסולי עובדי כוכבים לאסור בשתיה ולא בהנאה והמתמיר תבא עליו ברכה:

איקלע

בשוק טמא ואמרי לה טהור יינן גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים שיודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים שאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיהת מלו ולא טבלו אין מלו וטבלו לא תרגמה אבני שפחות הא וכן קתני ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות גדולים הוא דעושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אף עבדים נמי גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך לאפוקי מדרב דאמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך קמ"ל דלא ההוא עובדא דהוה במחוזא אתא עובד כוכבים עייל לחנותא דישראל אמר להו אית לכו חמרא לזבוני אמרו ליה לא הוה יתיב חמרא בדוולא שדי ביה ידיה שיכשך ביה אמר להו האי לאו חמרא הוא שקליה האיך בריתחיה שדייה לדנא שרייה רבא לזבוני לעובדי כוכבים איפליג עליה רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן נפקי שיפורי דרבא ושרו ונפקי שיפורי דרב הונא בר חיננא ור"ה בר ר"נ ואסרי

איקלע

מסורת הש"ס

(א) [נעיל מ.], (ב) [מכאן עד אחר ד"ה הא קמ"ל וכו' שייך לעמוד ז'], (ג) [כ"כ מא"ז], (ד) [ע"כ שייך לעיל], (ה) ל"ה מ"ז, (ו) [ל"ל עולא], (ז) [ל"ל אחי אחך כי ר"ת היה כן כתו של רש"י].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הניחא וכו' איצטריך למתני וכן אשפחות וכו' כ"ש אבני השפחות וכיון דלגבי: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' ולא טבל קא מתרץ תלמודא דקאי: (ג) ר"ת לאפוקי וכו' בתוספת הלומדים לפני ר"ת: (ד) בא"ד ר"י לר"ת תא חזי: (ה) בא"ד בתינוק בן יומו אבותי היאך נתיר: (ו) בא"ד לסמך המנהג הביא קצת:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com